

نام و نام خانوادگی	عنوان رساله	استاد/اساتید راهنما	استاد/اساتید مشاور
غزال راهب	ارتقاء سامانه ای برای تعیین و تبیین معیارهای انتخاب شیوه مناسب برپایی مسکن در سکونتگاههای روستایی حاشیه دریای خزر	دکتر علی الحسابی	دکتر رضازاده- دکتر سلیمانی

چکیده

- * برپایی مسکن در سکونتگاه‌های روستایی کشور ما با مشکلات بسیاری روبرو است. بخش عمده‌ای از این مشکلات به دلیل نبود و یا عدم ثبت برنامه‌ای همه‌جانبه است که کلیه زمینه‌های مؤثر بر شکل‌گیری مسکن روستایی را مدنظر قرار داده باشد و به طرح راهکار و سامانه‌ای بپردازد که بتوان با تکیه بر آن در برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌های اجرایی، نگاه همه‌جانبه به مسأله و مرحله موردنظر داشت. هدف این پژوهش، تعیین و تبیین معیارهای مؤثر بر شیوه برپایی مسکن روستایی در ایران تعیین شد تا در قدم‌های بعد، بر اساس این عوامل، گزینه‌های پیشنهادی جهت تعریف شیوه مناسب برپایی مسکن روستایی قابل ارزیابی باشند. مراحل کلی انجام کار که به عنوان روش کلی استخراج و تبیین معیارها پی‌گیری شد، عبارتند از:

۱.۱. شناخت مفاهیم پایه

- ۱.۲. استخراج چارچوب نظری برای تعیین معیارهای مؤثر بر انتخاب شیوه مناسب برپایی مسکن روستایی با استفاده از منابع موجود در این زمینه

۱.۳. تعیین معیارهای نهایی تبیین و تفسیر آن با استفاده از روش مطالعه موردی در یک منطقه مشخص

به منظور تعیین چارچوب نظری معیارهای مؤثر بر انتخاب شیوه مناسب برپایی مسکن روستایی به مبانی نظری موجود در این زمینه مراجعه شد. در مطالعه مبانی نظری، ابتدا به مطالعه نظریات مرتبط با روستا و مسکن روستایی و نحوه مداخله در محیط انسان‌ساخت و به‌خصوص مناطق روستایی و همچنین نظریات مرتبط با فن‌آوری مناسب پرداخته شد. تجارب داخلی در این زمینه مشتمل بر سیاست‌ها و برنامه‌های کلان و تجارب ساخت و بازسازی و تجارب خارجی با تأکید بر کشورهای که دارای شرایط مشابه با ایران هستند، مورد بررسی قرار گرفت. در مطالعه تجارب به شناخت اولویت‌ها و معیارهایی پرداخته شد که افراد و یا سازمان‌های مجری بر آن تأکید داشتند. این معیارها به عنوان چارچوب مطالعات موردی طرح شده و به دنبال آن معیارهای خاص محیط مورد مطالعه استخراج شد. در ادامه به تبیین و تفسیر معیارهای نهایی در محیط پرداخته شد. معیارهای همگون که در شیوه برپایی مسکن روستایی مؤثر بوده‌اند، به گونه‌ای دسته‌بندی شدند که یک مفهوم کلی که مجموعه معیارهای واقع در یک دسته را دربرگیرد، به عنوان معیار و معیارهای جزء به عنوان مؤلفه‌های سنجش آن طرح شدند. سپس میزان تأثیر هریک از معیارها در محیط و نسبت آن‌ها به یکدیگر طرح شده است.

در راستای مطالعات موردی به تبیین زمینه‌های نظری و روش انجام پیمایش محیطی و مراحل اجرایی آن پرداخته شد. مطالعات میدانی به منظور شناخت کلی منطقه و شیوه سکونت و معیشت در آن انجام شد. همچنین به دسته‌بندی گونه‌های مسکن روستایی، ارزشگذاری هریک از شاخص‌های تعیین شده برای شیوه برپایی مسکن روستایی در هرگونه و به تفکیک وجوه برپایی آن و همچنین ارزشگذاری شاخص‌های سنجش مطلوبیت گونه پرداخته شد. سنجش مطلوبیت هر گونه با تکیه بر این رویکرد که مطلوبیت از منظر کارکرد آن برای استفاده‌کننده در خانه به عنوان یک پدیده کلی در بستر زمانی و مکانی خود سنجیده شود، انجام شد.

به منظور تهیه و جمع‌بندی داده‌های کمی و تحلیل آماری آن، اطلاعات مرتبط با هرگونه در اختیار پنج کارشناس قرار گرفتند و میانگین نظرات آن‌ها درخصوص ارزشگذاری هریک از معیارها در کل خانه و به تفکیک وجوه کالبدی برپایی و سنجش معیارهای مطلوبیت در هر دسته استخراج شد. سپس تحلیل آماری داده‌های به دست آمده در راستای اهداف زیر انجام شد:

- تحلیل آماری معیارها بر اساس روش تحلیل خوشه‌ای سلسله مراتبی (کلاستر) و تعیین معیارهای نهایی.
- تعیین رابطه همبستگی میان هریک از وجوه کالبدی برپایی با برپایی مسکن به عنوان یک کل.
- تعیین میزان تأثیر هریک از معیارها - به عنوان متغیرهای پیش‌بینی‌کننده - در تعیین مطلوبیت - به عنوان متغیر پیش‌بینی‌شونده - با استفاده از روش رگرسیون چند متغیره.

مرحله نهایی کار به تحلیل نتایج آماری با استفاده از زمینه‌های نظری موجود و تعیین نتایج نهایی تحقیق اختصاص یافت. در این مرحله پس از تعیین معیارهای نهایی و تعیین سهم هریک از معیارها از منظر کارکرد برای استفاده‌کننده، به شرح و تفسیر نتایج آماری در قالب بحث‌های نظری پرداخته شد. نتایج کار نشان از الگوپذیر بودن سهم و نحوه تأثیرگذاری معیارها در شکل‌گیری شیوه مناسب برپایی مسکن روستایی در ایران داشتند. در ادامه به تبیین نتایج حاصل از بررسی نقش وجوه کالبدی برپایی مسکن در کارکرد هریک از معیارها در کل برپایی مسکن در روستا پرداخته شد. این نتایج نشان‌دهنده این مطلب بود که در برپایی مسکن روستایی، نقش وجوه کالبدی مؤثر بر آن، برای هریک از معیارها متفاوت است.